

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KULTÚRNA HYBRIDIZÁCIA
**DEFINÍCIA A ŠPECIFIKÁ Z HĽADISKA URČUJÚCICH KULTÚR-
NYCH PRVKOV**

Študijný program: kulturológia

Študijný odbor: 3. 1. 2. - kulturológia

Školiace pracovisko: Katedra kulturológie FF UKF v Nitre

Školiteľ: Mgr. Erika Moravčíková PhD.

Sekcia: vedecká

Nitra 2022

Bc. Rebeka Palacková

Čestné vyhlásenie

Čestne prehlasujem, že vedeckú prácu s názvom Kultúrna hybridizácia – definícia a špecifiká z hľadiska určujúcich prvkov, som vypracovala samostatne s použitím uvedenej odbornej literatúry a iných informačných zdrojov.

V Nitre, dňa 30. 3. 2022

.....

Rebeka Palacková

ABSTRAKT

Palacková, Rebeka: Kultúrna hybridizácia – definícia a špecifiká z hľadiska určujúcich kultúrnych prvkov.

[vedecká práca].

Rebeka Palacková – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta: Katedra kulturológie. Školiteľka: Mgr. Erika Moravčíková PhD. Nitra UKF, 2022. Počet strán: 18.

Vedecská práca sa zaoberá fenoménom kultúrnej hybridizácie a jeho výskytu v oblastiach kultúry, módy, architektúry a jazyku. Práca má analytický, deskriptívny a deduktívny charakter, pričom samotná téma je spracovaná na základne odborných a iných informačných dostupných zdrojov v skúmanej problematike. Ťažiskom vedeckej práce je skúmanie spomínaného fenoménu kultúrnej hybridizácie a následné demonštrovanie jeho výskytu na konkrétnych príkladoch ako napríklad uvedenie do samotnej problematiky kultúrnej hybridizácie, identifikovanie kultúrnej hybridizácie v aktuálnych módnych a kultúrnych trendov, hľadanie prvkov kultúrnej hybridizácie na súčasných architektonických stavbách a bližšie špecifikovanie ďalších hybridizačných kultúrnych prvkov ako pohltenie kultúr, fúzia, vykorisťovanie iných kultúr a podobne. Zameriavame sa aj na vybrané príklady prostredníctvom ktorých sa pokúsime bližšie uchopiť vybranú problematiku a nachádzať prítomnosť spomínaných procesov a fenoménov.

Kľúčové slová: Kultúra, kultúrna hybridizácia, globalizácia

Obsah:

ÚVOD	6
1 Definícia pojmu kultúrna hybridizácia	7
2 Príčiny vzniku kultúrnej hybridizácie	8
3 Kde sa môžeme s kultúrnou hybridizáciou stretnúť	9
4 Typy kultúrnej hybridizácie	10
4.1. Jazyk ako hybridizačný prvok.....	10
4.2. Oblečenie/móda ako hybridizačný prvok	11
4.3. Náboženstvo/vierovyznanie ako hybridizačný prvok	12
4.4. Architektúra ako hybridizačný prvok.....	13
Záver.....	15
Bibliografické údaje a informačné zdroje:	16

ZOZNAM SKRATIEK

Ibid – tamtiež.

ÚVOD

V tejto vedeckej práci sa budeme venovať fenoménu kultúrnej hybridizácie, ktorý sa prostredníctvom globalizácie rozšíril na celom svete a dokazuje, že akákoľvek kultúra môže byť vnímaná ako súbor prvkov, ktoré na seba navzájom pôsobia a vytvárajú jednotný celok. V prvej kapitole našej práce priblížime pojem kultúrna hybridizácia pomocou definície samotného fenoménu, a taktiež špecifikujeme jednotlivé procesy, ktoré v rámci kultúrnej hybridizácie prebiehajú. V druhej kapitole vedeckej práce budeme konkretizovať príčiny vzniku kultúrnej hybridizácie a zdefinujeme aj to, ako ku kultúrnej hybridizácii dochádza. V tretej kapitole vedeckej práce skúmame jednotlivé situácie, v ktorých je možné sa s kultúrnou hybridizáciou stretnúť. Spomínané situácie názorne prezentujeme prostredníctvom skúmania jednotlivých celosvetových značiek, podnikov alebo iných inštitúcií, v ktorých sa kultúrna hybridizácia nachádza. V nasledujúcich kapitolách a podkapitolách sa budeme podrobnejšie zameriavať na už vymenované skutočnosti, zároveň sa pokúsime bližšie špecifikovať jednotlivé určujúce prvky a priblížime konkrétne situácie, v ktorých sa môžeme so spomínanými faktormi ako sú prelínanie, pohltenie kultúr a zanikanie slabších kultúr stretnúť.

1. Definícia pojmu kultúrna hybridizácia

S pojmom kultúrnej hybridizácie sa stretávame na každodennej báze. Zo samotného názvu je pomerne jednoduché si vydedukovať, o aký jav pôjde. Prelínanie, resp. hybridizácia kultúry je fenomén, ktorý je od nepamäti zakorenený v ľudskej náture. Je to hybná sila, ktorú je možné príležitostne regulovať a ovplyvňovať, no vo svojej podstate operuje na základe svojej vlastnej prirodzenosti. Stret dvoch civilizácií prináša možnosť výmeny znalostí, zručností a tradícií, prináša to však aj určité negatíva ako pohltenie jednej kultúry tou druhou, „vykorisťovanie“ alebo nevhodné privlastňovanie si jednotlivých kultúrnych prvkov na základe estetických znakov či módných trendov.¹

Pre správne uchopenie pojmu „kultúrna hybridizácia“ je dôležité uviesť jeho definíciu. Podľa indického učenca a kritického teoretika Homina Jehangira Bhabhu je to „transformácia rôznorodých kultúrnych konštrukcií do miestnej kultúry vnímania v globálnom kontexte.“² To znamená, že proces kultúrnej hybridizácie môžeme uchopiť ako fúziu, resp. spojenie dvoch, popri prípade viacerých kultúr, pričom prebieha vzájomné „prepletanie“ presvedčení, tradícií, umenia, jazyka a zvyklostí, ktoré sú pre každú jednotlivú kultúru špecifické. Na margo kultúry uvádza profesorka Viera Gažová to, že „na kultúru môžeme nazerať ako na zvláštny spôsob života rôznych skupín ľudí. (...) V tomto chápaní kultúry je zdôraznená idea mnohosti kultúr – kultúrny pluralizmus, ako i potreba komunikácie kultúr.“³ Práve spomínaná komunikácia kultúr je to, čo pomáha ostatným kultúram zachovať si svoje miesto na svete. Pokiaľ sa budú jednotlivé kultúry medzi sebou uzatvárať, môže hroziť absolútne vyhynutie vzácných kultúrnych prvkov, ktoré by nasledujúce generácie nemali možnosť poznať. Z tohto dôvodu je fenomén kultúrnej hybridizácie potrebný, no mnohokrát aj problematický.

Čo je na hybridizácii jedinečné a unikátne je fakt, že prostredníctvom tohto spojenia môže vzniknúť celkom nová a doposiaľ nepoznaná forma kultúry, ktorá je síce vo svojej podstate spojením dvoch (v ojedinelých prípadoch viacerých) kultúrnych prvkov, no vo všeobecnosti pôsobí ako nová, hybridná forma kultúry. Z pohľadu kultúrnej hybridizácie hybridizačný proces znamená stratu pôvodných atribútov, zvýšenie hegemonických prvkov a generovanie

¹ Tejto problematike sa podrobne venuje kulturologička K. Jakubovská vo svojej publikácii. Viac pozri: Jakubovská, K.: *Od multikultúrnosti a internacionalizácie k revitalizácii tradícií*. Boskovice : Albert, 2017.

² WEB (1)

³ GAŽOVÁ, V. *Úvod do kulturológie*. Bratislava : Katedra kulturológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2009, s. 19.

nových kultúrnych črt, ktoré sa považujú za kľúčové črty konceptu kultúrnej hybridizácie.⁴ Takýmto spôsobom sa hybridizácia rozšírila po celom svete a môžeme o nej hovoriť aj ako o globálnom fenoméne. Pri procese hybridizácie je možné preberať akékoľvek prvky kultúry, ktoré sú najsilnejšie, resp. najviac zakorenené do povedomia nositeľov kultúry, a ich zlúčenie zvyčajne prebieha prirodzene, alebo, ako už bolo spomenuté, pohltitím silnejšou, dominantnejšou kultúrou. Pri takomto procese je prirodzenou súčasťou to, že jednotlivé prvky či elementy pohltenej kultúry upadnú do pozadia alebo úplne zaniknú. Aj z tohto dôvodu je zvykom sa na kultúrnu hybridizáciu pozeráť negatívne, nakoľko môže mať za následok vymieranie niektorých kultúr. Tento jav je však do istej miery braný aj ako naturálny akt v rámci evolúcie. Zjednodušene povedané, vo väčšine prípadov vyhráva ten silnejší. To znamená, že predchádzajúca kolónia môže buď plne prijať predchádzajúce koloniálne kultúrne prvky alebo konať v opozícii a ustúpiť do miestnej kultúry, či úplne odmietnuť predchádzajúce prvky koloniálnej kultúry.⁵ Práve z tohto dôvodu môžeme vnímať kultúrnu hybridizáciu ako niečo, čo „útočí“ na civilizácie, ktorých kultúra nie je dostatočne pevná na to, aby spomínané spájanie kultúr do jednotného celku prežila. Úplné zaniknutie kultúr je však ojedinelé, a mnohokrát za tým stoja faktory, ktoré sú buď negatívneho charakteru (vyhladenie jednej kultúry tou druhou, tým pádom vzniká „mŕtva kultúra“), alebo s procesom kultúrnej hybridizácie nemajú nič spoločné. Je však dôležité mať na pamäti skutočnosť, že hoci kultúrna hybridizácia pôsobí ako nepriateľ voči nižšie postaveným kultúram, môže im slúžiť aj ako spôsob, prostredníctvom ktorého ich kultúra prežije, hoci sa stane súčasťou inej, už teraz hybridnej kultúry.

2. Príčiny vzniku kultúrnej hybridizácie

V súvislosti s priblížením definície skúmaného pojmu je taktiež dôležité upozorniť na príčiny vzniku kultúrnej hybridizácie. Za jednu z príčin môžeme považovať napríklad dlhodobé spolunažívanie dvoch kultúr, ktoré boli v kontakte a po istom čase od seba jednotlivé prvky prebrali a zlúčili sa do novej, jednotnej podoby hybridnej kultúry. Profesorka Viera Gažová v súvislosti s kultúrnymi stykmi hovorí, že *„kultúry sú dynamické vďaka zmenám, ktoré v nich stále prebiehajú. Pred každou kultúrou sa postupne objavujú nové a nové problémy, ktoré je nútená riešiť, a to ju posúva dopredu. Dva zásadné problémy tohto*

⁴ WEB (2)

⁵ Ibid.

charakteru sú zmena prostredia a kontakt s inou kultúrou. To úzko súvisí s poslednou uvedenou vlastnosťou – adaptabilitou, ktorá je bezprostredne vyvolávaná zmenou.⁶ Vďaka zmene, ktorá podmienila schopnosť prispôsobovania sa kultúr dokázali jednotlivé spoločnosti prežiť a prijať hybridnú kultúru, ktorá zaujala miesto tej starej. Za príčinu je možné považovať aj technologický pokrok, ktorý priamo aj nepriamo (t.j. „umelo“) posúva určité kultúry bližšie k sebe a „núti“ ich ku hybridizácii. Technologické pokroky ako vynález internetu, technológie rôzneho druhu a ďalších inovácií má za následok hybridizáciu viacerých kultúr, ktorá tieto prvky využíva. Všetky tieto skutočnosti je možné zhrnúť do konkrétneho konštatovania, a teda, že samotný proces kultúrnej hybridizácie je podmienený globalizáciou. Termín globalizácia označuje vzájomné prepájanie krajín z hľadiska ekonomiky, politiky, kultúry alebo ekológie – je metaforicky povedané „vládca“, nezastaviteľná sila, ktorá pôsobí na celom svete. Preto je možné (v rámci globalizácie) pozorovať výskyt kultúrnej hybridizácie na miestach, ktoré sa zdajú byť prirodzenou súčasťou našich každodenných životov, no v skutočnosti si prešli značným priebehom hybridizácie. Nevieme presne určiť, kedy a ako sa k nám dostali cudzie kultúrne prvky, vieme však s istotou tvrdiť, že sa začlenili do nášho fungovania ako niečo, čo je súčasťou aj našej vlastnej kultúry.

3. Kde sa môžeme s kultúrnou hybridizáciou stretnúť

Jedno z dominantných miest, ktoré by sme mohli označiť ako najväčšiu „kolísku“ hybridizácie, sú Spojené štáty americké. V nich sa môžeme stretnúť s nespočetným množstvom aktívne pôsobiacich kultúr, ktoré na seba vzájomne pôsobia. Na margo USA je možné spomenúť aj Čínu, ktorá je pod značným vplyvom kultúrnych produktov, ktoré vyšli práve z tohto kultúrneho prostredia. Globálne populárne značky ako napríklad CocaCola, Mcdonald's, Amazon a Apple expandovali po celom svete, no sú populárne najmä v Číne, kde je možné badať aj enormný technologický pokrok. Tu je však podstatné zdôrazniť, že v rámci kultúrnej hybridizácie sú spomínané značky či produkty hybridizované, prispôbované kultúre, do ktorej sa začlenili. V Číne sa teda môžeme stretnúť s úplne odlišným *Mcdonaldom*, aký poznáme napríklad na Slovensku či inde, no podstatou je, že máme dočinenia s preberaním určitých prvkov, ktoré sú prebrané úplne (zachované v pôvodnom

⁶GAŽOVÁ, V. *Úvod do kulturológie*. Bratislava : Katedra kulturológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2009, s. 22.

„stave“), alebo sú modifikované (McDonald's s tradičnými čínskymi hračkami v *Happy Meals* a pod.). Kultúrna hybridizácia nekončí len pri svetoznámych popularizovaných značkách. S hybridizáciou je možné sa stretnúť aj v inštitúciách zameriavajúcich sa na vzdelávanie (vysoké percento zahraničných študentov na vysokých školách prinášajúci vlastnú kultúru), kinách (zmes zahraničných filmov, prostredníctvom ktorých je pre diváka „prinášaná“ kultúra v podobe filmu či divadelného predstavenia), divadlách či operných predstaveniach, balette (baletné predstavenia obsahujú spojenie rôznych tanečných prvkov z rôznych kultúr), dokonca aj v reštauračných zariadeniach, ktoré sa špecifikujú na jednotlivé oblasti typické pre svoju exotickú kuchyňu.

4. Typy kultúrnej hybridizácie

Kultúrna hybridizácia však nemá podobu len konkrétnych artefaktov či predstavení, ale môže sa nám ukazovať aj vo forme jazyka, oblečenia, jedla, hudby, tradícií, náboženstva, architektúry či hračiek pre deti. Kultúra je súbor presvedčení, tradícií, umenia, jazyka a zvykov, ktoré si osvojili sociálne skupiny; tie sa môžu identifikovať od malej skupiny ľudí až po úplné národy, ktoré zdieľajú tieto vlastnosti. Termín hybridizácia sa vo vedách vzťahuje v podstate na fúziu alebo zmes.⁷ Samotná hybridizácia však môže figurovať vo viacerých podobách. To znamená, že proces hybridizácie môže prebiehať v niekoľkých podobách ako enkulturácia, asimilácia, a transkulturácia. Hoci sa od seba tieto typy značne líšia, je v nich možné spozorovať spoločný prvok, a to je aklimatizovanie sa podmienkam, v ktorých daná kultúra prevláda a *prijímanie* kultúry ako takej, či už je to prostredníctvom osvojovania si kultúry od svojho narodenia, vstupom do novej komunity alebo podriadením sa „vyššej“ kultúre.

4.1. Jazyk ako hybridizačný prvok

Za najdominantnejší prvok v rámci kultúrnej hybridizácie môžeme považovať spomínaný jazyk. Jazyk a kultúra sú vzájomne závislé, keďže „jazyk je súčasťou kultúry a kultúra je súčasťou jazyka; obe sú zložito prepletené, takže ich nemožno oddeliť bez toho, aby sme nestratili význam jazyka alebo kultúry“.⁸ To znamená, že pri syntéze dvoch alebo viacerých kultúrnych prvkov do homogénneho celku existujú dve možnosti v rámci hybridizácie jazyka. V zásade existujú tri možné alternatívy: buď sa slová tvoria od začiatku,

⁷WEB (4)

⁸ WEB (5)

alebo sa nové slová vytvárajú na základe už existujúceho materiálu, alebo sa preberajú z iných jazykov.⁹ Prvou možnosťou je, že jazyky pôsobiace v jednotlivých kultúrach ostávajú neporušené, zanechávajú si svoj pôvodný výraz a v hybridnej kultúre koexistujú. Preto je možné v Kanade dorozumieť sa viacerými jazykmi, ktorých štruktúra ostala neporušená, ako napríklad angličtina a francúzština. Druhou možnosťou je zlúčenie týchto jazykov do novej, hybridnej podoby, ktorá v sebe nesie určité prvky z každého jazyka. Táto hybridná identita môže mať vplyv na konkrétny štýl rozprávania alebo písania danej osoby. Ak existuje mnohostranné jazykové pozadie, pribúda znalosť viacerých jazykov alebo dialektov, čo môže ovplyvniť aj výslovnosť, slovnú zásobu atď.¹⁰ Profesorka angličtiny a digitálnej lingvistiky Christina Sanches-Stockhammer v rámci hybridizácie jazyku tvrdí, že „... ako sme však videli, *htuiy* hybridizácia ako fenomén sa vyskytuje na všetkých úrovniach jazyka. Preto, ak vezmeme do úvahy všetky vyššie uvedené príklady hybridizácie, musíme nevyhnutne dospieť k záveru, že jazyk je hybridný systém *par excellence*“.¹¹ Hybridizácia teda nepostihuje len samotný jazyk, ale všetky ostatné faktory ako je výslovnosť, zmena v intonácií a vo vyslovovaní niektorých hlások.

4.2. Oblečenie/móda ako hybridizačný prvok

Kultúrna hybridizácia v módnom priemysle je ďalším globálnym trendom, ktorý sa šíri po celom svete. Tento jav dominuje najmä v kultúre mladých, ktorí sledujú najnovšie populárne trendy odievania sa či už na internetových stránkach, časopisoch, televíznych staniciach alebo na svojich rovesníkoch. No ako aj v jazyku, aj v módnom odvetví je kultúrna hybridizácia mnohokrát vnímaná ako problematická. Na dnešné odievanie sa je možné nazerať dvojakým spôsobom. Prvý spôsob je oblečenie, ktoré je typické pre istú kultúrnu oblasť a môže sčasti figurovať aj ako náboženský prvok. Je to typ odevu, ktorý je do danej kultúry pevne zakorenený a je typický len pre príslušníkov tej či onakej kultúrnej štruktúry. Tu je možné spomenúť tzv. *Hijab* – tradičnú pokrývku vlasov nosenú moslimskými ženami. Tu je badateľné prelínanie sa odevu s náboženskými prvkami islamu. Islam nie je len náboženstvo; premenil sa na rôzne populárne značky pre médiá a kultúrne produkty a považuje sa za islamskú populárnu kultúru.¹² V tomto prípade sa už začína hovoriť o niečom, čo možno nazvať ako fetišizovanie kultúrnych prvkov. Vo viacerých prípadoch

⁹ WEB (6)

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² WEB (7)

nastáva moment, kedy tradičný odev spájaný s náboženstvom a vierovyznaním nositeľa onej kultúry – *Hijab* – stráca svoj prvotný význam a preberá sa ostatnými kultúrami ako prostý módný doplnok. Ten istý princíp je možné uplatniť aj na odev známy ako kimono, ktorého pôvod korení v Japonsku a bol nosený ženami, ktoré boli označované slovom *Geisha* – japonské dievča alebo žena, ktorá je vyškolená na poskytovanie zábavnej a bezstarostnej spoločnosti najmä mužovi alebo skupine mužov.¹³ Práve Geishe nosili kimoná, ktoré boli typické svojimi žiarivými farbami, zložitými a jedinečnými vzormi, ktoré často korešpondovali s menami Geishe. Výroba kimona bola nesmierne náročná a často aj finančne nákladná, nakoľko boli farbené a vyrábané ručne a na mieru. Opakovane sa tu stretávame s odevom, ktorý je úzko spätý s tradíciou japonskej kultúry, no dôsledkom globalizácie bol fetišizovaný a predávaný v obchodných reťazcoch ako róba dopĺňujúca nočnú košeľu alebo ako karnevalový kostým. Tu sa otvára možnosť druhého spôsobu nazerania sa na dnešné odievanie, a to je nosenie kultúrnych prvkov ako niečo, čo je vo svojej podstate absolútne vytrhnuté z danej kultúry. V rámci módy možno hovoriť aj o tetovaní, ktoré sú príslušné pre určité kmene a spoločnosti, ako napríklad tradičné tetovania umiestnené na tvári typické pre Māori, príslušníka polynézskeho ľudu Nového Zélandu.¹⁴ Tetovania nosené najmä mužmi boli v rámci globalizácie fetišizované a prezentované ako „pekný“ druh tetovania, ktorý si ľudia často dávajú vyhotoviť na svoju pokožku bez toho, aby vedeli, o aký druh kultúrneho prvku sa jedná. V minulosti tetovanie Ta Moko tradične reprezentovalo konkrétne maorské kmene, ale pre tých, ktorí majú odlišný pôvod/predkov to tak nie je. Tetovanie však môže mať celý rad ďalších legitímnych významov ako je rodina (fyzický život), prosperita, cestovanie, sila, kariéra atď.¹⁵ Znova sa tu otvára priestor pre otázku, či je správne „privlastniť“ si tetovania patriace ľudu Māori – kedysi slúžiace ako hrdý prvok kultúry – ako prostoduchý módný trend, ktorý tak ako ďalšie mnohé, nevedomky okrádajú pôvodných nositeľov kultúry o niečo, čo je pre nich až priam posvätné.

4.3. Náboženstvo/vierovyznanie ako hybridizačný prvok

Fenomén kultúrnej hybridizácie je možné nájsť aj v oblasti náboženstva alebo vierovyznania. Náboženský učenci používajú termín „hybridy“ pre skupiny, ktoré dávajú dohromady svoju vieru a prax tak, že berú kúsky z predchádzajúcich náboženských tradícií.¹⁶

¹³WEB (8)

¹⁴WEB (9)

¹⁵WEB (10)

¹⁶WEB (11)

Mnoho náboženstiev uctievaných v rôznych kútoch sveta si zachovalo svoju tradičnú podobu a „prežili“ kultúrnu hybridizáciu vo svojom prapôvodnom celku. Prostredníctvom spájania kultúr však niektoré náboženstvá prešli svojou vlastnou transformáciou a vznikli tak nové, hybridné náboženstvá, ako napríklad *New religious Movement* (Nové náboženské hnutie), ktoré je konglomerátom novodobých náboženstiev tradične vychádzajúcich z kresťanských hodnôt. Tieto nové náboženstvá sú podľa definície „nové“; ponúkajú inovatívne náboženské odpovede na podmienky moderného sveta, napriek skutočnosti, že väčšina NRM sa prezentuje ako zakorenená v starovekých tradíciách.¹⁷

V rámci kultúrnej hybridizácie však naďalej pretrvávajú spomínané pôvodné náboženstvá ako kresťanstvo, voodoo, budhizmus a islam. Tieto náboženstvá či vierovyznania sú však opätovne spájané s fetišizovaním, ktoré je v rámci kultúrnej hybridizácie považované za problematické. Pre mnohých slovo „Voodoo“ vyvoláva obrazy magických bábik so zapichnutými špendlíkmi, ktoré spôsobujú bolesť nepriateľom a vzkriesenie mŕtvych ako zombie. Tieto obrazy sú výsledkom nesprávneho zobrazenia Voodoo populárnou kultúrou a nereprezentujú Voodoo tak, ako ho chápu praktizujúci.¹⁸ Voodoo je teda popularizované a fetišizované, dôsledkom čoho je vykonávanie týchto rituálnych praktík zosmiešňovanie až degradovanie pôvodného významu Voodoo. Tenká hranica medzi rešpektovaním a privlastňovaním si kultúrnych prvkov je vnímateľná aj na príklade Yogy, ktorá bola jedným z prostriedkov na dosiahnutie vnútornej harmónie, no dnes je uznávaný najmä vrstvou žien, ktoré praktizujú Yogu kvôli jej vysokej popularite. V súčasnosti je zaužívaný aj trend takzvaný „hot yoga“ – energická forma yogy vykonávaná vo veľmi vlhkom štúdiu.¹⁹ Tento nový trend yogy takmer úplne stratil svoj prvotný význam a tak zaniká aj náboženská podstata tohto učenia.

4.4. Architektúra ako hybridizačný prvok

Fenomén kultúrnej hybridizácie v rámci architektúry je pomerne nepreskúmaný jav, ktorý však skrýva mnoho pozitívnych prvkov. Architektúra je známa tým, že v sebe obsahuje niekoľko rôznych štýlov a slohov, v ktorých sa kedysi tvorilo. Je známe aj to, že počas každého obdobia (barok, renesancia, novovek atď.) dominoval jeden architektonický štýl, ktorý bol akýmsi kánonom pre majstrovských architektov. S príchodom kultúrnej hybridizácie

¹⁷ WEB (12)

¹⁸ WEB (13)

¹⁹ WEB (14)

sa tento kánon porušil, a začali sa „rodiť“ architektonické stavby, ktoré v sebe obsahovali niekoľko štýlov naraz. Dr. Aysu Akalin o kultúrnej hybridizácii v rámci architektúry tvrdí, že *„hybridizácia je nová metóda krížovým oplodnením myšlienok a princípov a ich prínosom k momentu synchrónnej podstaty miesta alebo vytvárania priestorov, ktoré majú dušu. Priestor, najmä architektonické dedičstvo, zdedil genius loci a mieša sa s inovatívnymi nápadmi alebo technikami.“*²⁰ Hybridizácia v architektúre teda plní nielen estetickú funkciu (živšie a bohatšie námestia, historické pamiatky a pod.), ale aj funkciu praktickú, ktorá zabezpečuje „prežitie“ kultúr, ktoré už dávno zanikli, prostredníctvom uchovania ich architektonického príznačného štýlu spojením s iným štýlom, ktorý je dodnes aktuálny. Takéto spájanie obohacuje nielen mesto, štát či krajinu, v ktorej sú spomínané architektonické stavby lokalizované, ale obohacuje aj samotnú kultúru o nové, nepoznané prvky, ktoré je možné skúmať, a ktoré ponúkajú nové a jedinečné možnosti pre architektov. Jedným z príkladov fúzie architektonických prvkov je Nádvorie Európy v Komárne, známe zlúčeninou rozličných budov. Netypické námestie v Komárne má na svojom nádvorí postavené budovy v mierke jedna ku jednej, ktoré reprezentujú architektúru a stavebné slohy typické pre takmer všetky európske štáty. Nájdeme tu budovy z Walesu, Vatikánu, Írska, Talianska, Transylvánie, Islandu či Grónska.²¹ Ďalším podstatným fenoménom je „silk road“ (hodvábna cesta), výrazný architektonický štýl spojenia čínskych a islandských prvkov. Tieto kultúrne interakcie boli zjavné pri stavbe monumentálnych dekoratívnych štruktúr ako sú náboženské budovy, kúpele a paláce v rezbárskom a ornamentálnom dizajne.²² Pri tomto príklade sa môžeme stretnúť s ďalším pozitívnym prvkom kultúrnej hybridizácie, a to je (okrem estetickej funkcie) aj vyzdvihnutie krásy budov z rôznych kútov sveta. Človek, ako nositeľ svojej kultúry, má tak možnosť spoznať kultúru iných krajín a národov prostredníctvom návštevy spomínaného námestia alebo iných, architektonicky hybridných stavieb. Tak isto môžu tieto budovy plniť aj edukačnú funkciu, nakoľko predstavujú komplexnú zmes rôznych architektonických štýlov, ktoré je možné skúmať študovaním konkrétneho paláca, kostola alebo divadla vyhotovenom v hybridnom štýle.

²⁰ WEB (15)

²¹WEB (16)

²² WEB (17)

Záver

Cieľom našej vedeckej práce bolo oboznámiť sa s fenoménom kultúrnej hybridizácie a s negatívnymi a pozitívnymi faktormi, ktoré so sebou kultúrna hybridizácia prináša. Rovnako podstatným cieľom bolo priblíženie jednotlivých okruhov obsahujúcich hybridizáciu kultúr.

Spájanie kultúr do jednotného celku je odveký proces prebiehajúci po celom svete. Tak ako pri každom pokroku, ktorý zmenil chod sveta, sa aj pri kultúrnej hybridizácii stretávame s problematickou otázkou vykorisťovania a znehodnocovania iných kultúr. Po preštudovaní rôznych materiálov a napísaní tejto študentskej vedeckej práce môžeme konštatovať, že problematika „vykrádania“ iných kultúr, privlastňovania si prvkov cudzej kultúry a nesprávne, až priam degradujúce pristupovanie k uctievaniu si tradícií úzko spätých s kultúrami jednotlivých národov je stále aktuálna. Je však náročné kategorizovať výsledky kultúrnej hybridizácie do kolónky negatívnych a pozitívnych výsledkov tohto procesu. Naším cieľom však bolo objasniť skutočnosti, ktoré môžu mať častokrát aj negatívny dopad na spájanie kultúr, zároveň však bolo cieľom tieto tvrdenia vyvážiť a ponúknuť na nazeraný fenomén kultúrnej hybridizácie o čosi optimistickejší pohľad podložený slovami odborníkov.

Nesmieme zabúdať, že aj vďaka kultúrnej hybridizácii sa nám otvorili možnosti, ktoré by sme pri úplnej uzavretosti nemali možnosť dosiahnuť. Hoci pri zlúčení kultúr dochádzalo k určitým stratám v rámci zaniknutia „nižšej“ kultúry, stále to znamenalo isté pozitívum, nakoľko spomínaná „nižšia“ kultúra nevymrela úplne, len nadobudla iný rozmer vďaka osvojeniu si cudzích prvkov. Kultúrna hybridizácia nám teda v budúcnosti môže slúžiť ako fenomén, skrz ktorého sa zvyšuje šanca na viac zomknutý a kultúrne bohatší svet, v ktorom môže prosperovať akákoľvek kultúra, pokiaľ bude rešpektovaná a uctievaná.

Bibliografické údaje a informačné zdroje:

GAŽOVÁ, V. 2009. *Úvod do kulturológie*. 1 vyd. Národné osvetové centrum. 2009. 105 s. ISBN: 80-7121-315-4

JAKUBOVSKÁ, K. 2017. *Od multikultúrnosti a internacionalizácie k revitalizácii tradícií*. 1. vyd. Boskovice. 2007. 155 s. ISBN: 978-80-7326-275-4

Informačné zdroje:

WEB (1) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://literariness.org/2016/04/08/homi-bhabhas-concept-of-hybridity/>

WEB (2) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1113885.pdf>

WEB (3) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1113885.pdf>

WEB (4) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.lifepersona.com/cultural-hybridization-process-types-relationship-between-cultural-hybridization-and-interculturalism-and-examples>

WEB (5) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

https://www.researchgate.net/publication/320784501_Linguistic_and_Culture_The_Issue_of_Hybridization_in_Indian_TV_Advertisements

WEB (6) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

https://www.researchgate.net/publication/225240188_Hybridization_in_Language

WEB (7) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

https://www.academia.edu/30685322/Celebgram_Hijab_the_Representation_of_Cultural_Hybridity_on_Nowadays_Indonesian_Young_Muslim_Womens_Fashion

WEB (8) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/geisha>

WEB (9) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.britannica.com/topic/Maori>

WEB (10) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.zealandtattoo.co.nz/tattoo-styles/maori-tattoo/>

WEB (11) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.the-american-interest.com/2016/06/01/religious-hybrids/>

WEB (12) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.britannica.com/topic/new-religious-movement>

WEB (13) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.ancient-origins.net/history-ancient-traditions/origins-vooodoo-002933>

WEB (14) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/consumer-health/expert-answers/hot-yoga/faq-20058057>

WEB (15) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

https://www.researchgate.net/publication/334096860_Architectural_Hybridity_in_Contextual_Representations_for_The_Moment_of_Synchronic_Essence

WEB (16) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://www.sorger.sk/atrakcie/nadvorie-europy-komarno>

WEB (17) [cit. 2022-14-3]. Dostupné na internete:

<https://en.unesco.org/silkroad/content/cultural-selection-architectural-design-urban-centres-along-silk-roads-7th-14th-century-ce>

Študentská vedecká odborná činnosť (ŠVOČ)

ŠVOČ ponúka študentom vysokých škôl možnosť vypracovať odborné práce na témy súvisiace s oblasťou štúdia. Práca bola zaradená medzi víťazné a najlepšie práce v jednotlivých sekciách súťaže Študentská vedecká odborná a umelecká činnosť (ŠVOUČ) za rok 2022 na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Všetky ocenené a publikované práce v časopise Prohuman za rok 2022 nájdete tu: <https://www.prohuman.sk/category/typ-prispevku/the-best-of-svoc-2022>

Kontaktné informácie

UNIVERZITA
KONŠTANTÍNA
FILOZOFA **FILOZOFICKÁ**
V NITRE **FAKULTA**

Filozofická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Štefánikova 67, 949 01 Nitra
<https://www.ff.ukf.sk>

